

Cours de tibétain - apprentissage de la lecture 6

Le 19 novembre 2024

Aujourd'hui, nous mettons l'accent sur les préfixes.

préfixe	exemple	phonétique	traduction	remarque
ག་	གཞི་	KĀO-SĤA-KHĪKU = SHĪ	base	Le ton ne change pas.
ག་	གཉིས་	KĀO-NYA-KHĪKU-NYĪ-SĀ = NYĪ	deux	Le ton bas passe au ton haut. Le suffixe ས་ est muet.
ག་	གསུང་	KĀO-SĀ-SĤAPKYU-SŪ-NGA = SŪNG	parole	Le ton ne change pas. Le suffixe ང་ donne son son "ng" à la syllabe.
ག་	གཟའ་	KĀO-SA-A = SA	jour, planète	Le ton ne change pas.
ག་	གདན་	KAO-THA-NA = DEN	tapis	On perd l'aspiration.
ད་	དཀར་པོ་	THAO-KĀ-RA-KĀR / PĀ-NARO-PŌ = KĀR-PŌ	blanc	Le ton ne change pas. Le suffixe ར་ donne le son "r" à la première syllabe. Seule la syllabe initiale d'un mot est marquée par un ton.
ད་	དངོས་	THAO-NGA-NARO-NGO-SĀ = NGŌ	réel	Le ton bas passe au ton haut et le suffixe ས་ transforme le son "o" en "ö" (eu).
ད་	དབྱིས་	THAO-KĀ-YATA'-KYĀ-KHĪKU-KYĪ-LA = KYĪL	milieu	Le son YA est présent mais léger.
ད་	དགུ་	THAO-K'AA-SĤAPKYU = GU	neuf (le chiffre)	La lettre racine perd son aspiration.

ད་	དཔལ་	THA᠒-PĀ-LĀ = PĒL	gloire	Le ton ne change pas et le suffixe ལ་ donne le son « l » à la syllabe.
བ་	བཀའ་	PHA᠒-KĀ-A = KĀ	explication orale	Le ton ne change pas.
བ་	བཅུ་	PHA᠒-CĀ-SHĀBKYU = CŪ	dix	Le ton ne change pas.
བ་	བཏང་	PHA᠒-TĀ-NGA = TĀNG	envoyer	Le ton ne change pas et le suffixe ར་ donne le son « ng ».
བ་	བདེན་པ་	PHA᠒-THA-TRENGPU-DE-NA-DEN / PA = DEN-PA	vérité	Le ton perd son aspiration et le son « t » passe au son « d ». Seule la syllabe initiale d'un mot est marquée par un ton.
བ་	བཀའ་བ་	PHA᠒-KĀ-PHA = KĀP	recouvert	Le ton ne change pas et le suffixe བ་ donne le son « p » à la syllabe.
མ་	མཁའ་	MA᠒-KHĀ-A = KHĀ	ciel	Le ton ne change pas.
མ་	མདའ་	MA᠒-THA-A = DHA	flèche	Le son passe du « t » au « d ».
མ་	མཚོ་	MA᠒-TSHĀ-NARO = TSHŌ	lac	Le ton ne change pas.
མ་	མཁའ་ན་པོ་	MA᠒-KHĀ-NA-KHĒN / PĀ-NARO-PŌ = KHĒN-PO	abbé, érudit	Le suffixe ན་ donne le son « n » à la syllabe. Seule la syllabe initiale d'un mot est marquée par un ton.
མ་	མངལ་	MA᠒-NGA-LA = NGĒL	matrice	En raison du préfixe, le ton monte. Le son NGEL vient du suffixe.

འ་	འགྲོ་བ་	<u>A</u> Ō-K <u>H</u> A- <u>R</u> ATA'- <u>D</u> RA- NA <u>R</u> O- <u>D</u> RŌ / WA = <u>D</u> RŌ- WA	aller	La lettre perd son aspiration et le son passe de « tr » à « dr ». Quand ་ termine un mot il se prononce « wa ». Seule la syllabe initiale d'un mot est marquée par un ton.
འ་	འགྲུག་པ་	<u>A</u> Ō-K <u>H</u> A- <u>Y</u> ATA'- <u>K</u> HYĀ- KA-K <u>H</u> YĀK / PA = K <u>H</u> YĀK-PA	geler, glacer	Le suffixe ་ fait légèrement entendre le son « k » et le raccourci un peu. Seule la syllabe initiale d'un mot est marquée par un ton.
འ་	འཇུང་བ་	<u>A</u> Ō- <u>T</u> HĀ- <u>S</u> HAP <u>K</u> YU- THŪ- <u>N</u> GA- <u>T</u> HŪNG / OUA = <u>T</u> HŪNG-OUA	boire	Le suffixe ་ donne le son « ng » à la syllabe. Seule la syllabe initiale d'un mot est marquée par un ton.
འ་	འཇེའ་	<u>A</u> Ō- <u>C</u> HĀ- <u>A</u> = <u>D</u> JA	arc-en-ciel	La lettre racine perd son aspiration et le son tire vers le son « dj ».
འ་	འཇེད་པ་	<u>A</u> Ō- <u>T</u> SHA- <u>T</u> HA- <u>D</u> ZE / PA = <u>D</u> ZE-PA	épuiser, terminer	La lettre racine perd son aspiration et le suffixe ་ transforme le son « a » de la syllabe en « e ». Encore une fois, seule la syllabe initiale d'un mot est marquée par un ton.

Particularité du préfixe མ་ et འ་ :

Quand la deuxième syllabe d'un mot commence par le préfixe མ་ et འ་, le son de la première syllabe est légèrement nasalisé.

Exemples :

རྒྱ་མཚན་	དགོ་འདུན་
RẠ-KHATA'-GẠ-YATA'-GYẠ-SHAPKYU-GYU / MẠO-TSHĀ-NẠ-TSHĒN = GYUM TSHĒN : RAISON (LÉGER SON "M" À LA FIN DE LA PREMIÈRE SYLLABE)	THẠO-KHẠ-TRENGPU-GẸ / ẠO-THẠ- SHAPKYU-DỤ-NẠ-DUN = GEN DUN : SANGHA (LÉGER SON "N" À LA FIN DE LA PREMIÈRE SYLLABE)

Particularités concernant le préfixe ད་

1. Quand le préfixe ད་ est devant la lettre བ་, བ་ se prononce wā (le ton bas passe au ton haut).
2. Quand le préfixe ད་ est devant la lettre བ་ accompagnée d'un signe voyelle, seul le son du signe voyelle est pris en compte.
3. Quand le préfixe ད་ est devant la lettre བ་ accompagnée par une lettre souscrite, il n'y que le son de la souscrite qui est pris en compte.
4. Quand le préfixe ད་ est devant la lettre བ་ accompagnée par un signe voyelle et une souscrite, seule la combinaison de la souscrite et du signe voyelle est pris en compte.

Exemples :

དབང་	pouvoir	THẠO-WĀ-NGA = WĀNG
དབུ་	tête	THẠO- WĀ-SHAPKYU = OU
དབྱར་ཁ་	été	THẠO- WĀ-YATA'-YĀ-RA-YĀR / KA = YĀR-KA
དབྱེ་བ་	division	THẠO- WĀ- YATA'-YĀ-TRENGPU-YĒ / WA = YĒ- WA

Dorjé Tchang Thungma

Le texte dont nous nous servons pour nous entraîner à la méthode d'apprentissage de l'alphabet tibétain (repérage).

Rappel de la méthode

- s'entraîner à épeler
- ensuite s'entraîner à lire
- repérer les particules, les mots favoris et éléments connus du texte.
- repérer la structure du texte constituée de segments (mots et groupe de mots).

༄༅། །གསོལ་བ་འདེབས་ཅོ་རྗེ་འཆང་ཐུང་མ། །

ཅོ་རྗེ་འཆང་ཆེན་ཉི་ལོ་རྒྱ་རོ་དང་། །མར་བ་མི་ལ་ཚོས་རྗེ་སྐམ་
པོ་པ། །དུས་གསུམ་ཤེས་བྱ་ཀུན་མཁྱེན་ཀམ་པ། །ཆེ་བཞི་
ཚུང་བརྒྱད་བརྒྱད་པ་འཛིན་རྣམས་དང་། །འབྲི་སྟག་ཚལ་
གསུམ་དཔལ་ལྡན་འབྲུག་པ་སོགས། །ཟབ་ལམ་ཕྱག་རྒྱ་ཆེ་
ལ་མངའ་བརྟེས་པའི། །མཉམ་མེད་འགྲོ་མགོན་དུགས་པོ་
བཀའ་བརྒྱད་ལ། །གསོལ་བ་འདེབས་སོ་བཀའ་བརྒྱད་སྣ་མ་
རྣམས། །བརྒྱད་པ་འཛིན་ལོ་རྣམ་ཐར་གྱིན་གྱིས་སློབས། །
ཞེན་ལོག་སློམ་གྱི་རྐང་པར་གསུངས་པ་བཞིན། །ཟས་ལོར་
ཀུན་ལ་ཆགས་ཞེན་མེད་པ་དང་། །ཆེ་འདིར་གདོས་ཐག་ཚོད་
པའི་སློམ་ཆེན་ལ། །རྗེད་བཀའ་ཞེན་པ་མེད་པར་གྱིན་གྱིས་

རྫོབས། | མོས་གུས་སྒོམ་གྱི་མགོ་བོར་གསུངས་པ་
 བཞིན། | མན་ངག་གཏེར་སྒོ་འབྱེད་པའི་སྒྲ་མ་ལ། | རྒྱན་དུ་
 གསོལ་བ་འདེབས་པའི་སྒོམ་ཆེན་ལ། | བཙེན་མིན་མོས་
 གུས་སྐྱེ་བར་བྱིན་གྱིས་རྫོབས། | ཡེངས་མེད་སྒོམ་གྱི་དངོས་
 གཞིར་གསུངས་པ་བཞིན། | གང་ཤར་རྟོགས་པའི་ངོ་བོ་སོ་མ་
 དེ། | མ་བཙེན་དེ་ཀར་འཛོག་པའི་སྒོམ་ཆེན་ལ། | སྒོམ་བྱ་
 རྫོང་དང་བྲལ་བར་བྱིན་གྱིས་རྫོབས། | རྣམ་རྟོག་ངོ་བོ་ཚོས་
 རྒྱར་གསུངས་པ་བཞིན། | ཅི་ཡང་མ་ཡིན་ཅིར་ཡང་འཆར་བ་
 ལ། | མ་འགགས་ངོལ་བར་འཆར་བའི་སྒོམ་ཆེན་ལ། |
 འཁོར་འདས་དབྱེར་མེད་རྟོགས་པར་བྱིན་གྱིས་རྫོབས།།

Vocabulaire du texte

Le vocabulaire est présenté en ordre d'apparition dans le texte. Ici, une première partie.

འགྲིང་སྟག་ཚལ་གསུམ་	les trois lignées Drigung, Taglung et Tshalpa
འགྲིང་གུང་བཀའ་བརྒྱུད་	Drigung Kagyu
སྟག་ལུང་བཀའ་བརྒྱུད་	Taglung Kagyu
ཚལ་བ་བཀའ་བརྒྱུད་	Tshalpa Kagyu
གསུམ་	trois
དཔལ་ལྷན་	glorieux
དཔལ་	gloire
ལྷན་	doté de
འབྲུག་	dragon
བ་	nominalisateur
སོགས་	etc.
ཟབ་ལམ་	chemin profond
ཟབ་	profond
ལམ་	chemin
ཕྱག་རྒྱ་	geste, mudra
ཕྱག་	main (honorifique)
རྒྱ་	sceau
ཆེ་	grand (littéraire)
ཆེན་པོ་	grand

ལ་	à, vers (particule oblique)
མངའ་བརྟེན་	avoir maîtrisé
མངའ་	maîtrise, pouvoir
བརྟེན་	obtenu
མཉམ་མེད་	incomparable
མཉམ་	égal
མེད་	absence de, il n'y a pas
འགྲོ་	êtres, verbe “aller”
མགོན་	protecteur
དུགས་པོ་བཀའ་བརྒྱད་	Dhagpo Kagyu
དུགས་པོ་	nom de lieu